SLOVENEC

Štev. 223. **POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKI NAROD.** Leto XXXII.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah štev. 2. (vhod čez dvorišče nad tiskarno). Z urednikom je mogoče govoriti le od 10.—12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. *Uredniškega telefona štev. 74.*

V Ljubljani, v petek, 30. septembra 1904.

Izhaja vsak dan, izvzemši nedelje in praznike, ob polu 6. uri popoldne. — Velja po pošti prejeman: za celo leto 26 K, za polovico leta 13 K, za četrt leta 6·50 K, za 1 mesec 2 K 20 h. V upravništvu prejeman: za celo leto 20 K, za pol leta 10 K, za četrt leta 5 K, za 1 mesec 1 K 70 h. Za pošiljanje v Ljubljani na dom je dostavnine 20 h. — Plačuje se vnaprej.

Upravništvo je v Kopitarjevih ulicah štev. 2. Vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Inserati se računajo enostopna petitvrsta (dolžina 72 milimetrov) za enkrat 13 h, za dvakrat 11 h, za trikrat 9 h, za več kot trikrat 8 h. V reklamnih noticah stane enostopna garmondvrsta 36 h. — Pri večkratnem objavljenju primeren popust. *Upravniškega telefona štev. 188.*

Interpelacija

poslanca Fr. Demšarja in tovarišev.

Dne 5. junija 1902 izvršila se je volitev občinskega odbora v Selcih.

Ker je c. kr. okrajno glavarstvo v Kranju protežiralo narodno liberalno stranko, kar so tudi dotični odborniki javno priznavali, se je volitev župana tako zavlačevala, da se je šele po trikratnem zborovanju po preteku enega leta dne 16. junija 1903. izvršila.

To je dalo povod nepotrebnim prepirom in sovražnostim med odborniki in občani. Ravno ta protekcija je bila tudi povod, da je prejšnji župan, v svesti si te protekcije, svoje račune zelo zanikrno dovršil, oziroma le poizkušal dovršiti, kar je tudi sodnijsko dokazano. Vsled ukaza istega c. kr. okrajnega glavarstva moral je novoizvoljeni župan na ljubo manjšini odbora prestaviti občinsko pisarno pol ure daleč od svojega doma, kar je povzročilo, da župan le z največjo težavo opravlja županske posle. Župan mora občanom na ljubo sam doma uradovati, zraven tega pa še nadzorovati pol ure oddaljeno pisarno. Selška občina je ena najobširnejših in hribovitih občin ter se ukazi višjih oblasti ne morejo tako hitro zaradi informacij reševati, vkljub temu pa mu c. kr. okrajno glavarstvo za vsako malenkost in zamudo očita malomarnost, dasiravno bi lahko videlo, da je s premestitvijo pisarne samo to povzročilo. Vse postopanje nasproti prejšnjemu in sedanjemu županu kaže v jasni luči tisto slavno nepristranost do katoliško narodnega župana.

To priložnost so porabili tudi drugi županu nasprotni faktorji. Ovadbe c. kr. orožnikov in pismene ter ustne pritožbe drugih županovih nasprotnikov glede nedostatkov v občini, kakor da bi se bila kar naenkrat občina podrla, ko jo je prevzel sedanji župan, so se množile, ker so nasprotniki uvideli, da jih c. kr. okrajno glavarstvo rado sprejema. Namen je bil, kakor se iz vsega razvidi, vreči župana.

Najboljši mojstri ovadbe so bili in so orožniki iz Skofje Loke, kakor kažejo sledeči slučaji:

V vasi Ševlje je bila letošnjo pomlad ena vaških tabel nekaj časa v popravi. Mogoče, da je to orožnik opazil, vendar ni to takrat naznanil. Ko je bila tabla že obešena, napravil je ovadbo c. kr. okrajnemu glavarstvu in s tem povzročil nepotrebne pisarije. Seveda je moral župan konstatirati, da so c. kr. orožniki nezmotljivi.

V ravno isti vasi je bil na vaški poti kanal pokvarjen, nekateri celo sumijo, da ga je bil nekdo nalašč podrl. Pot popravljajo posestniki z nakladami. Ko je županstvo izvedelo, da je kanal pokvarjen, naprosilo je tamošnjega posestnika, da kanal popravi. Kanal je bil popravljen, postajevodja iz Skofje Loke je napravil ovadbo, da je kanal podrt.

Občinski tajnik je izdelal živinski potni list, pa pozabil pritisniti občinski pečat. Ker je na listu zgoraj tiskano ime občine Selce, zraven pa pečat c. kr. okr. glavarstva in podpis županov, je potni list veljaven tudi brez obč. pečata. Toda orožniku iz Skofje Loke se je zdelo potrebno, ko je zagledal podpis selškega župana, napraviti neslane opazke: »Vaš župan ne zna napraviti potnega lista, pa še celo deželni poslanec je«. Orožnik je dotični potni list konfiskoval ter ga poslal c. kr. okr. glavarstvu v Kranj s sledečo ovadbo:

An die k. k. Bezirkshauptmannschaft in Krainburg. Bischoflack, am 24. August 1904.

Am 24. August 1904 wurde der Kaischler Jakob Solar vulgo Okoren aus Strmca Nr. 15, Gemeinde Selzach vom titl. Postenführer Smrekar und Probegendarmen Strombel auf dem Marktplatze in Bischoflack betreten, als derselbe eine mit einem mangelhaft ausgefertigten Viehpasse gedeckte Kuh auf den Markt auftrieb

Die mangelhafte Ausfertigung fällt, wie aus dem beiliegenden Viehpasse zu ersehen ist, dem Gemeindevorsteher Franz Demšar vulgo Čočov France aus Češnjica, Gemeinde Selzach, zur Schuld.

Demšar konnte im Gegenstande nicht betragt werden.

Der mangelhafte Viehpass folgt unter Einem in der Anlage mit.

Hribovšek m. p.
titular Wachtmeister.

V takem toru pisano ovadbo, kakor tudi nepostavno konfiskacijo živinskega potnega lista bi moralo c. kr. okr. glavarstvo, ako bi se ž njo ne strinjalo, zavrniti. Tega pa ni storilo, kar je po vsem prejšnjem postopanju čisto naravno.

Z ozirom na to vprašujemo:

1. Ali hoče dež. predsednik preiskati to zadevo?

2. Ali hoče vse potrebno ukreniti, da bodo državne oblastnije spoštovale avtonomijo naših občin in temu primerno ž njimi občevale?

Rusko-japonska vojska.

Odbiti naskoki na Port Artur.

Zopet je odbit japonski napad na Port Artur! Z velikanskim naporom je Nogi en teden brezuspešno naskakoval Port Artur in sedaj celo v Tokiu priznavajo že odkrito, da se bo Port Artur držal lahko še dva ali tri mesece. Učinki ruskih min so grozni. Rusi polagajo ponoči povsod mine. Vsi dohodi v Port Artur so v pravem smislu besede podminirani z dinamitom. Japonci so bili pregnani iz utrdb, katere so že zavzeli.

Rusi so napravili na Ljaotešanu novo utrdbo, iz katere se pet topov obrača proti severu.

Japonske bojne ladje so se vrnile k Elijotskim otokom.

„Morning Post“ poroča iz Sangaja: Naskok na Port Artur se nadaljuje. Posebno silen je bil napad v noči 26. t. m.

Pariz, 29. sept. Kakor poročajo listi iz Peterburga, je dobil car iz Port Arturja brzojavko, v kateri se tolmači neverjetno bojno navdušenje japonskih čet s tem, da so dobile nove pomoči. Ruska posadka, ki je doslej lahko vedno operirala izza kake zaslombe, je sedaj na mnogih mestih direktno izpostavljena sovražnemu ognju.

London, 29. sept. »Daily Express« poroča iz Tokia: Časniki, ki so poprej že naznanjali padec Port Arturja na najodločnejši način, sedaj molče. Nogi je dobil v zadnjih tednih 10.000 do 12 000 mož pehote in devet oblegalnih topov za pomoč. Vsa okolica Port Arturja je kakor posejana z ruskimi minami, ki delajo veliko škodo. Obe stranki sta že vsled dolgega boja utrujeni.

London. 29. sept. „Daily Telegr.“ poroča iz Čifua 27. t. m.: Iz Port Arturja izišle ruske torpedovke so vjele več japonskih džunk, ki so bile na potu v Daljni. Velike ruske ladje zapuščajo ob priliki pristanišče, toda nikdar ne več ko tri obenem.

London, 29. sept. »Daily Mail« poroča iz Čifua od 27. t. m., da so Japonci prodrli 1600 m. blizu portarturskega dirkališča. Utrdbe, ki so jih vzeli, so št. 4, 5 in 6. V Čifu došli Kitajci potrjujejo, da je bil japonski napad od Takušana odbit z velikimi izgubami za Japonce, kar so povzročile mine. Vprašanje je, ali bodo Japonci sploh mogli obdržati vse zavzete postojanke, ker leže v okrožju ognja iz velikih ruskih utrdb.

Stesljevo pismo.

Iz Čifua je slišati, da neko Stesljevo pismo od 23. t. mes. izjavlja, da trošijo Japonci po nepotrebnem svoje strelivo in življenje, ker so Rusi trdni kot skala, in so pokazali najskrajnejšo odločnost v brambi svojih pozicij. Brez tuje pomoči mu je mogoče vzdržati se še nadaljnih šest mesecev.

Kaj se godi okrog Mukdena?

Mesec dni je že preteklo od bojev pri Tajciho in vendar se je položaj le v toliko spremenil, da se je razvoj dogodkov prelo žil le 60 kilometrov proti severu. Nekateri Japoncem prijazni listi se že boje, da bo postala Japoncem njihova počasnost usodna in da bo Linjeviču možno, odločilno poseči v razvoj dogodkov.

London, 29. septembra. O operacijah pri Mukdenu ni slišati ničesar. Japonci so zopet začeli prodirati proti Mukdenu. Ondotni dopisnik »Daily Telegrapha« je mnenja, da Kuropatkin ne more braniti Mukdena. Važno je, da spravljajo zaloge živil po železnici iz Sinuntina v Tjelin, kjer jih morajo varovati ruske čete. — Preskrbovanje japonskih čet za zimo je končano. Ojačenja so popolnila izgube o bitki pri Ljaojanu, nove zaloge streliva so pripravljene in čete so izborno razpoložene. Rusi so nakupili velike množine zimskih oblek pri Kitajcih, ker jim je težko, dobivati zaloge po železnici. Kulijі, ki jih imajo Rusi pri mandžurski železnici, ne delajo ničesar ter jih Rusi spravljajo na svoje stroške v domovino, da se ne pridružijo Hunhuzom. — V Ameriki dvomijo, kakor pravi »Morningpost«, da bi se Kuropatkin bil pri Mukdenu. Ondi mislijo, da se bodo Rusi umaknili do Harbina, kakor hitro bodo Japonci resno prodirali. Pri Mukdenu se bodo vršili k večjemu le boji zadnjih straž. Kuropatkinu pripisujejo načrt, Japonce zadržavati kolikor mogoče dolgo brez velike nevarnosti zase in s tem one mogočiti pred zimo japonsko prodiranje do Harbina.

Rusko brodovje se združi?

London, 29. septembra. Rusko brodovje portartursko in vladivostoško je baje, kakor poroča iz Sangaja »Morningpost«, pripravljeno, da odpluje iz luk. Pričakujejo, da bosta obe brodovji udrli iz pristanišč.

Za zimo.

London, 29. septembra. Japonska armada okrog Ljaojana je, kakor poroča »Daily Mail« iz ondotnega tabora, že popolnoma preskrbljena z zimsko obleko. Izgube posameznih oddelkov so že nadomeščene, čete so pripravljene za odhod.

Potopljene japonske ladje.

London, 29. septembra. V Vladivostoku trdijo, da sta bili pred Port Arturjem v zadnjih dneh potopljeni vsled torpedov dve japonski torpedovki ter en parnik, ena križarica tipa »Nisitaka« pa težko poškodovana.

Japonska železnica od Port Arturja do Hajčena.

London, 28. sept. „Daily Chronicle« je poročal včeraj iz Tokia, da so Japonci spremenili normalno železnico severno od Port Arturja do Hajčena v ozkotirno. Na tej progi je vozilo 60 lokomotiv in tisoč vagonov. — Železnica mora služiti za zvezo, ker zmrzne pristanišče v Njučvanu že meseca oktobra.

Baltiško brodovje.

Pariz, 28. septembra. »Echo de Paris« pravi, da bo baltiško brodovje odplulo iz Revala brezpogojno še pred 7. oktobrom. Poveljnika, admirala Roždestvenskyga, pričakujejo v Kronstadtu, kjer bo nadzoroval 4 vojne ladje »Orel“, „Oleg«. »Jemčug“ in „Zumrad“ ter jih pripeljal v Reval.

Car med vojaki.

Car inspicira nove, za bojišče odločene čete v Odesi in Tiraspolu, ki pa skoro gotovo ne bodo pred spomladjo došle na bojišče.

Razna poročila.

London, 29. sept. Glavni del angleškega brodovja pred Čifu bo odplul v Singapore, kjer ostane čez zimo.

Berolin, 29. sept. Iz New Yorka poročajo: Več ruskih mornarjev iz razorožene križarice „Sena“ je ušlo iz San Franciska. Vsled tega je moštvo »Sene« zastraženo še ostrejše.

Peterburg, 29. sept. Z bojišča je prišlo le nekaj poročil o manjših bojih med poizvedovalnimi jezdeci. Iz teh vesti se da sklepati, da obe armadi druga drugo jako natančno opazujeta, da bi izpoznali sovražnikove namene in jih preprečili Ruski generalni štab vidi v tem znamenja, da bo kmalu velika bitka pri Mukdenu, ker se Kuropatkin pač ne bo udal kitajski zahtevi, da bi se zaradi cesarskih grobov ogibal bitke pri Mukdenu.

Izpremenjen zakon za novačenje na Japonskem.

Tokio, 29. septembra. Odredba, ki izpreminja zakon o novačenju, je razglašena danes. Služba za rezervnike drugega razreda se raztegne od pet na deset let in razloček med prvim in drugim rezervnim razredom se neha. Rezervniki so prosti službe šele po dopolnjenem 37. letu. Vsled te izpremembe je potrebna tudi izprememba organizacije. Načrt za to še ni razglašen.

Miru ne bo.

London, 29. septembra. »Standard« poroča iz Tokia: Japonsko časopisje brez izjeme odklanja vsako misel na sklepanje miru pod sedanjimi razmerami ter zahteva, da se vojska nadaljuje.

Zasedanje deželnih zborov.

V včerajšnji seji koroškega deželnega zbora je poročal dež. odbornik Hönlinger o občinskih dokladah na pivo in žganje. Priporoča zakonski načrt, vsled katerega bi deželni dacarji tudi pobirali občinske doklade na pivo in žganje. Poslanec dr. Waldner je poročal o uravnavi potokov v Kanalski dolini. Ureditev strug bi stala 30.800 kron in bi dežela prispevala 3080 K. Poslanec Grafenauer je mnenja, da se s 30.800 kronami ne bo mogla rešiti vas Ukve. Najboljše bi bilo, da bi se za ta denar nakupila zemljišča na Spodnjem Koroškem onim posestnikom, katerim povzročajo hudourniki največjo škodo. Predlog poslanca dr. Waldnerja je bil sprejet. Poslanec Kotz je poročal o deželnem prispevku za ureditev potoka pri Holmiču. Stroški so proračunjeni na 14 000 kron; dežela bo prispevala 20%, če bo dala država v to svrho iz melioracijskega zaklada 50%; 20% občina Holmič in 10% se pokrije iz posebnega zaklada. — Poslanec Kirchmayer je utemeljeval svoj predlog o povrnitvi potnih stroškov poslancem, ki naj se zaračunijo od glavnega volivnega kraja.

V moravskem dežel. zboru je prišlo v včerajšnji seji zopet do burnih prizorov. Med govorom brnskega župana pl. Wieserja, ki je zagovarjal brnsko šolsko upravo proti upravičenim napadom čeških poslancev, so pričeli češki poslanci tolči s pestmi po mizah. Predsednik dr. Začek ni mogel vzdržati miru. Zvonil je tako močno, da je razbil zvonec. Galerija je vrlo pritrjevala češkim poslancem. Ko se je končno polegel vihar, so rešili točke, katere so bile na sporedu.

Parlamentarni položaj.

»Deutsche Korr.“ je poprašala pri nemških vodilnih poslancih, če bi se v slučaju,

da prenehajo Čehi z obstrukcijo v državnem zboru, izboljšal parlamentarni in politični položaj v naši državi. Poslanec Prade je odgovoril, da bi s tem, če prenehaje Čehi z obstrukcijo, ne bil izboljšan parlamentarni in politični položaj v Avstriji. Predvsem bi se morala rešiti sledeča vprašanja: 1. Pogodba z Ogrsko; 2. ureditev razmer Nemcev do države z ozirom na njihovo davčno moč; 3. sprava med Nemci in Čehi. Šele potem, ko bi se ta vprašanja rešila, bi bilo mogoče govoriti o zdravih političnih in parlamentarnih odnošajih v državi.

Napad na Körberja?

Na Dunaju so bile včeraj razširjene govorice o preprečenem napadu z bombo na min. predsednika Körberja. Govorili so, da je našel neki delavec pred vozom, ki je čakal na ministra, zaklepnico, v kateri je bila dinamitna bomba. Körber bi bil moral stopiti nanjo, če bi je delavec, ki jo je našel, ne bil pravočasno odstranil in izročil policiji. »Neue Fr. Presse« pa piše, da je bila govorica izmišljena.

Nemške spletke na Češkem.

Takozvano neodvisno glasilo za gospodarske koristi nemških poljedelcev piše, da se morajo češki in nemški kmetovalci sporazumeti in zahtevati delovanje češkega deželnega zbora na gospodarskem polju. Pri političnih in narodnih nasprotstvih bi Nemci še vedno lahko nastopili z obstrukcijo.

Italijanska pravoslovna fakulteta.

Vodstvo nemške ljudske stranke je sklenilo, da ugovarja proti vladnemu odloku, s katerim se je ustanovila laška pravoslavna fakulteta v Inomostu, zahteva, da naj se odlok takoj razveljavi in premesti italijanska pravoslovna fakulteta iz Inomosta. »Tiroler Tagblatt« pa napada akademični senat v Inomostu zaradi razglasa, s katerim je naznanil ustanovitev laške pravoslovne fakultete. List pravi, da so Nemci polni trpkosti in skrbi zaradi laške pravoslovne fakultete.

Trgovinska pogodba z Italijo.

Kakor poročajo z Dunaja, bo vlada uveljavila začasno trgovinsko pogodbo z Italijo s § 14. V ogrskem državnem zboru bodo zač. predlogo predložili poslaniški zbornici 10. oktobra, in Tisza bo storil vse, da bo rešena v treh dneh.

Sestanek Giolittija z Bülowom.

Na sestanku Giolittija z Bülowom se je šlo pred vsem o najetju novega posojila, katerega potrebuje Italija in pa o podržavljenju italijanskih železnic. Posojila sedaj Italija ne bo iskala, ker je v finančnih krogih zaradi japonsko ruske vojske kriza, pač pa je Giolitti poprašal Bülowa, če bi dobili Italijani del kapitala, katerega rabijo za podržavljenje italijanskih železnic, v Nemčiji. »Giornale d' Italia« pa meni, da je Giolittijev poset v zvezi z obiskom nemškega cesarja Viljema povodom rojstva italijanskega prestolonasledника.

Izgredi v Benetkah.

Zaradi zadnjih izgredov, katere so povzročili v Benetkah socialni demokratje, se je beneški župan pritožil pri laškem ministrstvu za notranje zadeve, ker oblasti niso storile ničesar, da bi preprečile izgrede. Vsled te pritožbe je odstopil v Benetkah prefekt.

Srbija-Piemont?

Kake misli so prešinjale dunajsko in budimpeštansko vlado ob zadnjih slavnostih v Belgradu, zapazimo, ako prečitamo članek dunajskega dopisnika v »Berliner Tageblattu«, ki med drugim piše: »Glavna točka v politiki kralja Petra je, da bi privedel Srbijo do voditeljice med Jugoslovani, da bi bila Srbija središče jugoslovanskim stremljenjem. Petrovo pobratimstvo z Bolgarijo in Črnogoro, njegov trud, da bi prišlo do balkanske zveze, to vse je služilo temu namenu. Kam meri kralj Peter, o tem moramo premišljevati, ako pomislimo na razna zborovanja Jugoslovanov povodom kronanja v Belemgradu, na prihod deputacij iz Bosne in Hercegovine, iz Hrvaške, Slavonije in ogrskega Banata. Na Dunaju in v Budimpešti so gotovo pazljivo opazovali to belgrajsko potovanje deputacij in zanemarjalo se ne bode v bodoče, gledati na prste srbskemu veličanstvu, da se preprečijo take narodne mahinacije. Prav raditega, da se je moglo take načrte preprečiti, zasedla je Avstro-Ogrska Bosno in Hercegovino in habsburška monarhija bo znala to stališče tudi varovati. Menda bolje, nego kje drugje, je na Dunaju in v Budimpešti znano, s kako skropuloznostjo izvršuje Peter Karagjorgjević svoje načrte. Zato pa bodo tudi na Dunaju in v Budimpešti znali pravočasno vse potrebno ukreniti.«

Književnost in umetnost.

* **Slovensko gledališče.** Sardou: »Domovina«. Nova sezona slovenskega gledališča se je zopet pričela — a že z začetno igro ne moremo biti nikakor zadovoljni. Kot prvo igro si je izbralo dramatično društvo Sardou-jevo „Domovina". Pisatelj je modern francoski dramatik, in lahko umljivo je, da ti pisatelji, sedanji struji francoski ustrezajoč, jemljejo snovi, ki prijajo agitaciji, hujskajoči proti katolicizmu. Tim manj pa moremo odpustiti slovenskemu dramatičnemu društvu, da uprizori pred slovenskim občinstvom igro, ki direktno žali verski čut vsakega, recimo le — polkristiana.

Igra ima deloma isto snov kot Goethejev „Egmont«: vstajo na Francoskem.

Za časa Albovega gospodstva v deželi se grofica Dolores Rysoor izneveri svojemu možu in se uda Karlou van der Noot. Rysoor in Karlou sta vjeta pri Albi. Dolores izda svojega moža, in misli s tem rešiti svojega ljubimca. Karlou dobi slobodo; Rysoor pa mu pred svojim samomorom odvzame prisego, da zabode izdajalca domovine; če stori to, potem mu on odpušča njegovo pregreho. Karlou zabode Dolores, sam pa skoči na grmado, kjer umirajo drugi zarotniki. — To je sujet, a izpeljava?!

V prvem dejanju opisuje pisatelj katoličane, Spance kot grozne krvoloke, ki ne glede, kaj je pravo, kaj napačno, žele in iščejo le krvi in smrtnih obsodb. — Direktno za francoske estetike je menda namenjena scena, ko med zvonjenjem Ave Marije sredi smrtnih obsodb vstanejo Spanci in molijo — potem pa podpišejo smrtno obsodbo. Prešestvo je dandanes tako moderno, da menda »mora« biti pri vsaki igri — a take ženske, kot je Dolores, ki izda svojega moža, ki ljubi domovino, z izgovorom: »Jaz sem ženska in moja domovina je ljubezen«, take ženske so redke, ali kar jih je, jih ne rabimo na našem odru. Karloov značaj je precej omahljiv in deloma tudi nejasno risan. Konec je sploh proti vsem pravilom dramske tehnike.

Vrhunec igre je pa IV. dejanje. Spredaj stopa menih s svetim razpelom v roki, sledijo mu drugi tovariši menih', ki peljejo, kot inkvizitorji upornike na morišče. Vse liberalno občinstvo je udarilo v glasen smeh pri tem prizoru. To se pravi očividno norčevati se iz katoliške vere.

Za danes konštatujemo le, da slovenski »estetiki« v dramatičnem društvu niso mogli pogoditi boljše igre za slovenske liberalce, kot ta sramotni inkvizicijski „Grenelstück".

Igrali so splošno dobro. Gospica Sparna in gospod Tišnov sta dobro nadomestilo za gdč. Rückovo in g. Deyla. Igrala sta izborno; le gospod Tišnov je govoril včasih prehitro. Gospica Noskova je imela prenajhno vlogo, da bi pokazala vso svojo umetnost. G. Dobrovolny, Boleška, Danilo in Vorovšek so pa že itak naši stari dobri znanci; zvest drug jim je bil g. Dragutinović kot Alba, ki je tudi vrlo pogodil svojo vlogo.

V soboto dne 1. oktobra prvič na slovenskem odru: „Rezervistova svatba", burka s petjem v 4 dejanjih. Napisala Chivot in Duru. — Godbo zložil Julij pl. Stern. — Prihodnja predstava bo v torek, dne 4. oktobra. R.

Kranjski deželni zbor.

(Seja dne 30. septembra 1904.)

Današnja seja dež. zbora se je pričela šele po pol 11. uri dopoldne. Zapisnikar čita zapisnik prejšnje seje.

Dež. glavar naznani, da je sprejel od deželne vlade dopis o nadomestni volitvi v priz. komisijo oseb. dohodn. Dopis je samo nemški.

Dež. glavar odredi, da postavi to točko na dnevni red prihodnje seje.

Za pravice Slovencev!

Dr. Susteršič se oglasi k besedi v formalni zadevi: Navadna dostojnost bi zahtevala, da bi dež. vlada v obeh jezikih pisala dež. zboru, torej tudi v jeziku, ki je jezik ogromne večine prebivalstva v deželi, ne pa samo v jeziku male manjšine. Deželni glavar naj da dež. predsedniku vedeti, da mora v bodoče pisati dež zboru v obeh jezikih! (Gromovito odobravanje med kat. nar. poslanci in na galeriji. Dr. Tavčar se drži za glavo. Dež. glavar zvoni.)

Baron Hein izjavlja, da je bilo pisano le dež. odboru. (Klici med kat. nar. poslanci: „To je vse eno! Mi ne bomo poslušali samo nemščine!) Baron Hein: Kar se predloži dež. zboru, se predloži tudi v slovenščini, druga stvar pa je občevanje dež. vlade z dež. odborom. (Dr. Susteršič: „Oho!")

Splošno ogorčenje med kat. poslanci. Dr. Susteršič: Kdo pa plača? To je škandal! Bomo že dognali, ekscelenca, bomo že pokazali, kakšno je stališče zakona na Kranjskem. Burno odobravanje dr. Susteršiču. Klici: Same nemščine ne bomo poslušali več! Ploskanje na galeriji.

Zapisnikar je prečital sklep finančnega in upravnega odseka, naj zbornica izvoli po pet novih članov v oba odseka, ker se člani kat.-narodne stranke niso udeležili zadnjih treh odsekovih sej. (Pripomnimo, da smo že v torek obširno pojasnili vzroke, zakaj kat.-narodni poslanci niso vsprejeli izvolitve v odseke. Nemško-liberalna večina je lani obstruirala v vseh odsekih, torej ni ostalo našim poslancem nič druzega, nego pustiti liberalce same v teh odsekih in omejiti svoje delovanje na javne seje deželnega zbora. To postopanje naših deželnih poslancev se more izpremeniti šele, če liberalci pokažejo, da res hočejo privoliti v preosnovo volilnega reda. Liberalci v odsekih so tuhtali, kaj naj bi storili, ko naših ni bilo nikogar poleg. Izmislili so si to-le: Nekaj poročil, med njimi tudi zelo važnih, so razdelili med nje, češ da jih bodo potem v javnosti lahko napadli, da ne maraje sodelovati niti pri tako imenitnih stvareh kakor je n. pr. izsuševanje barja, uravnava Mirne itd. A ta poizkus je tako jalov, da zasluži le pomilovalen posmeh. Ko bi naši ne bili oddali izjave, da ne vsprejmejo nobene odsekove izvolitve, bi jim liberalci nobenega važnejšega poročila ne bili izročili. V tem oziru jih le predobro poznamo in lansko leto, kakor vemo iz lanskih poročil, so res samo nekaj nepomenljivih poročil izročili našim poslancem. Zato se mi smejemo njihovemu današnjemu naskoku!)

„Osel, ki je to pisal!"

Ko zapisnikar prečita to slovensko in prične čitati nemško, se oglasi k besedi deželni poslanec Hribar, ki pravi: „Ravnokar se mi je povedalo, da je dr. Susteršič, ko je zapisnikar čital dopis finančnega odseka, katerega sem jaz naslovil na deželnega glavarja, dejal: „Osel, ki je to pisal!" Zahtevam, da deželni glavar pokliče dr. Susteršiča k redu radi tega nepARlamentarnega izraza" (Smeh.)

Deželni glavar: „Nisem slišal!"

Dr. Susteršič: „Da, da, vsprejmem, če Hribar hoče imeti to čast!" (Veselost.)

Na pomoč bednim!

Dr. Susteršič utemeljuje že zadnjič omenjeni predlog za pomoč po uimah prizadetemu prebivalstvu, ki je sedaj samostalni predlog. Stvar finančnega odseka bode, spraviti v soglasje podporo z deželnimi sredstvi in najti virov. Druga točka predloge je poziv na vlado. Svojemu zadnjemu utemeljevanju podaja še nekaj podrobnosti, in sicer od 1. do 20. septembra letos. Navaja škodo v raznih občinah, ki znaša skupno 8.387.401 kron. Poleg te škode je pa še mnogo drugih posameznih slučajev. Če se upošteva še lanska škoda čez en milijon kron, moramo reči, da je škoda res ogromna. Govornik predlaga, da se njegov predlog odkaže finančnemu odseku, kar se soglasno sprejme.

Za volivno pravico!

Na vrsto pride samostalni predlog dr. Susteršičev za volivno reformo.

Dr. Šusteršič pravi: Lani je zbornica priznala nujnost takemu predlogu. Če naša stranka vlaga letos samostalni predlog, stori to, ker je važnost predloga že itak vsakomu znana. Po vsebini se letošnji predlog razlikuje samo po enem odstavku. Lani se je glasil splošno, naj se premeni volivni red v smislu razširjenja volivne pravice na vse sloje prebivalstva, letos pa ima dostavek: Pomnožitev kmečkih mandatov in razširjenje volivne pravice na vse sloje prebivalstva.

Lani tudi ni izključeval naš predlog pomnožitve kmečkih mandatov, a ker so nam liberalci očitali, da nismo predlagali še posebej pomnožitve kmečkih mandatov, smo letos želji teh gospodov vstregli. Gotovo je, da tako reformo lahko prepreči vsaka stranka, ako hoče; zato jo je mogoče izvesti le na podlagi pogajanj. Vsakdo pa mora priznati, da je reforma našega volivnega reda neizvogibna in da se ji ni mogoča trajno upirati. Prej ali slej se bo morala skleniti in bolje je, da se to takoj napravi, nego da bi se s čakanjem le poostril položaj v deželi. Naj naredi zbornica konec bojnemu stanju v deželi! Govornik navaja krivice, ki se gode po sedanjem volivnem redu kmečkemu stanu. Veleposestvo v naši deželi nima za narod takih zaslug, kakor n. pr. poljsko plemstvo. Če se naš veleposestnik bavi s kmetijo, je kmet, če sa pa ne bavi z njo, ima pa vse druge interese. Kmet je steber naše dežele, s kmetom pade in stoji naša dežela! Za vzdrževanje slovenskega značaja dežele je tudi potrebno, da se pomnoži politični pomen kmečkega stanu. Če kdo trdi, da ni kmečki stan tako zrel, kakor so »zreli« mestni volivci, dela krivico kmetu. To trditev zavračajo številke. V kmečkih občinah je bila največja udeležba pri volitvi in je ondi najti torej največ politične zavesti.

Volivni red kranjske dežele nikjer ne povdarja inteligence kot prava do volitve, nego le cenzus — kmet pa ima ravno tisti cenzus 8 kron, kakor vsak mestni volivec, in kmeta 8 kron še veliko bolj teži, kakor meščana. Če se bo izvolil, kakor je predlagano, ustavni odsek, se bo naša stranka udeležila volitev v ta odsek, ker se naša stranka noče izogibati nobene prilike do sporazumljenja.

Dr. Schaffer poda izjavo, da bode njegova stranka glasovala za to, da se predlog dá ustavnemu odseku, a da sicer ostane na svojem stališču.

Zbornica soglasno sklene, da se predlog izroči ustavnemu odseku. Odsek se izvoli koncem seje.

C. kr. korespondenčni urad.

Dr. Šusteršič in tovariši so danes vložili naslednji nujni predlog:

Dež. zbor naj sklene:

C. kr. vlada se opozarja na deželi kranjski, ozir. njenem ugledu škodljive nedostatke pri c. kr. korespondenčnem uradu. C. kr. vlada se pozivlje, da tem nedostatkom takoj odločno odpomore in popravi krivico, katero je navedeni c. kr. urad prizadel deželi kranjski.

V formalnem oziru se predlaga takojšnja nujna razprava v zmislu § 21. opravilnika.

Ako pa bi zbor ne priznal nujnosti, naj se s tem predlogom postopa po § 18 opravilnika.

Dr. Susteršič izjavlja, da se tu ne gre za obstrukcijski predlog; kadar nastane obstrukcija, bo tako jasna vsakemu, da je ne bo treba nobenemu razlagati. Tu se gre za stvar, ki je bila že lani nujna, a se je letos pokazala zopet kot jako nujna. Delovanje vladnega korespondenčnega urada je tako, da je škodljivo za ugled dežele, dež. zbor se mora postaviti za čast dežele kranjske! Govornik se je že na Dunaju opetovano pritoževal nad poročila, katera korespondenčni urad dobiva od dež. vlade kranjske, ki so često v nasprotju z resnico in tendenciozna, posebno tendenciozna takrat, kadar se hoče slovensko prebivalstvo pred svetom črniti.

Omenja poročanja korespondenčnega urada o lanski kazinski demonstraciji, katero sicer naša stranka obsoja in jo je tudi drž. zborski naš klub obsodil. Če torej danes govorim k tej stvari, se ne sme smatrati za zagovarjanje demonstracije; a če demonstracijo obsojam, mi veleva moj mandat, da nastopim zoper neresnico, zoper pretiravanje, zoper to, da so se med svet po korespondenčnem uradu poslala poročila, ki niso bila resnična. Vlada ni nič česar storila, da to krivico tudi popravi potom korespondenčnega urada, ko se je dokazalo, da je neresnično poročilo. — Pri takratni demonstraciji so nekateri pobalini metali kamenje, a to se primeri tudi v najbolj kulturni deželi (Smeh), toda trdilo se je, da se je v kavarno streljalo. Ta strel velja pred svetom, ki zajema iz nemških časopisov, še danes kot resničen. Če bi bilo to res, bi se naš narod moral sramovati lopova, ki bi bil za kaj takega sposoben. Ta strel pa je bil izrodek prežive fantazije. To dokazuje jo sodnijski akti! Kazinsko društvo je tri dni po demonstraciji samo izdalo poročilo, da se je »wahrscheinlich« streljalo, torej bolj previdno nego »Laibacher Zeitung«, ki je slišala celo krogljo žvižgati. (Smeh). V smislu »Laibacher Zeitunge« so poročali zunanji listi! Govornik opisuje iz sodnijskih aktov, na podlagi prič, takratne dogodke, ki so v popolnem nasprotstvu s poročilom korespondenčn. urada. Neki častnik pravi sicer, da je slišal strel, a drugi častnik 27. pešpolka, ki je stal poleg njega, ni nič slišal, torej bi moral biti gluh, a govornik nič ne ve, da bi imeli pri 27. pešpolku gluhe častnike. Natakar tudi ni slišal strela, g. Drelse ml. tudi ne. Navaja celo vrsto prič, policaje, gosp. Kavčeka, Fr. Perdana, i.t.d., ki tudi niso nič slišali, in ki potrjujejo izrečno, da se ni streljalo. Z objektivnega stališča so te razbremenilne priče merodajne. Tudi niso krogljo nikjer našli, dasi je ekscelenca baron Hein sam prišel usodno luknjo gledat. (Smeh.) Hlapec, ki je zjutraj pometal kavarno, vkljub svojemu nalogu ni našel krogljo, ampak samo mnogo — čikov. (Veselost). V luknji so našli — dve švedski žveplenki! (Hrupna veselost.) Za objektivnega človeka, ki akte prebere, ni dvoma, da se ni streljalo! Tega pa korespondenčni urad ni popravil, dasi so Nemci v drž. zboru v svoji interpelaciji na podlagi korespondenčnega urada trdili, da se je streljalo, in je tudi ministrski predsednik to trdil! Nemško nacionalno časopisje je hujskalo radi tega proti Slovencem. Zaradi posledic, ki so v sedanjih razburjenih časih lahko mogoče, pa mora dež. vlada skrbno paziti, predenda taka poročila od sebe. (Galerije hrupno ploskajo. Dež. glavar zvoni). Deželna vlada naj dá zadoščenje deželi Kranjski!

Afera Malitsch.

Nato se je bavil dr. Susteršič s to afero ter izjavil, da noče hvaliti tega, kar se je godilo z učencem kadetne šole Malitschem.

Kot prijatelj svobode pravi, da ima vsakdo pravico v celi državi demonstrirati za svoja načela. (Na galeriji ploskajo.) A meri se v tem pogledu z drugo

mero pri nas in drugod. (Na galeriji navzoče dijaštvo na ves glas pritrjuje dr. Susteršiču.) Govornik obžaluje rodbino Malitschevo, a to ga ne odvezuje od dolžnosti, da se ne bi potegoval za resnico. Tisti, ki so demonstrirali proti »Karnijolcem«, niso pristaši katol. narodne stranke.

Pričakovali smo torej, da se bo od druge strani o tem govorilo. (Tu nastane v zbornici pravcat nepopisen vihar. Dijaštvo demonstrira proti liberalnim poslancem. Z galerije doni iz neklerikalnih ust na liberalne poslance »Pereat Tavčar!« »Pfuj!« »Na Schwegljev frak ste pribiti!« Dr. Tavčar upije na dijake: »Vi nas ne bodete terorizirali!«)

Dr. Susteršič nadaljuje: Po krivici so prišli v nesrečo slovenski akademiki. (Katol. narodni poslanci: Res je to! Liberalni poslanci molče!)

Tako, kot je poročala »Laibacher Ztg.«, se je čitalo, kakor bi bil Malitsch pobit brez vsake krivde, in nemškonacionalni listi so poročali, da samo zato, ker je nemški govoril. Vsa zbornica je priča, da v Ljubljani še nikdar ni bil nihče udarjen, ker je nemško govoril. Govornik na podlagi prič dokazuje, da je Malitsch že v restavraciji dejal: „Sind die windischen Lausbuben noch immer draussen?“ Tudi zunaj je psoval občinstvo z »Verflichtes Gesindel«. Priča Anderwald pripoveduje, (Tavčar, Schwegel in Schaffer gredo iz dvorane) da sta akademika Vodeb in Svetek vprašala Malitscha, kaj hoče. Malitsch jima je nato dejal: »Mit solchen Lausbuben habe ich nichts zu reden!« Malitsch je potegnil sabljo in zaklical: »Ich steche Sie nieder!« Vodeb je zagrabil za sabljo, jo upognil in proč vrgel. (Galerije kličejo: „Prav je imel.«) Druga množica je atakirala nato Malitscha in med to množico ni bilo nobenega dijaka. Vodeb in Svetek sta šla takoj proč, ko je Vodeb Malitschu iztrgal sabljo. Uradnik Vrstovšek je slišal tudi besede: „Marsch, windische Bagage!« (Posl. Povše: »Pri nas, v slovenski kranjski deželi!)

Dr. Tavčar, Schaffer in Schwegel pridejo zopet v dvorano.

Dr Susteršič: Malitsch je izzival; kljub temu je obsodbe vredno, kar se je potem zgodilo, a vsak pošten človek bo odobraval, da mu je akademik sabljo vzel. Ali so hoteli čakati, da bi koga prebodel? Če je bil pobit Malitsch zadene moralna odgovornost vsaj 50 odstotkov njega, ker je provociral razburjeno množico.

Uradna „Laibacher Zeitung“ ima sedaj najlepšo priliko objaviti te natančne podrobnosti; to dolžnost ima tudi korespondenčni urad, da bo širši svet zvedel resnico. Kar se je doslej pisalo o naši deželi, je v nasprotju z resnico, ker nikjer tako prijazno tujca ne sprejmo, kot pri nas.

Korespondenčni urad je napačna poročila dal v svet in vzbudil napačne pojme o naši deželi. Ko se je dognalo, kaj je resnica, ni popravil v smislu resnice. Zato govornik predlaga nujnost, ker je korespondenčni urad storil krivico naši domovini.

Dr. Tavčar dosleden v nemško slovenski zvezi.

Dr. Tavčar meni, da je to samo demonstracija proti korespondenčnemu uradu. Priznava, da so razmere pri nas na Kranjskem nezdrave, da je temu tudi vlada kriva, prizna krivico korespondenčnega urada, priznava, da ima mladina nagnjenje k demonstracijam in da se ž njo pri nas ostrejše postopa, kakor drugod. Meni pa, da ne bo uspeh predlogov realen. Poprijeti se je treba tvarine s takoresnostjo, da bode cela zbornica enakih misli (!) in da bodo to na zunaj videli. Sumljivo je, da je dr. Susteršič trdil, da bi morali mi to sprožiti! (Klici: Pa se niste upali!) Hočete nas le v past vjeti.

Dr. Šusteršič: »Ali je stvar opravičena ali ne; za to se gre. Pred osmimi leti bi se bili tudi Vi za stvar zavzeli!«

Tavčar Susteršiču: „Vaši tovariši so povedali, da so Vam te demostracije dobro prišle. Dr. Susteršič: »Ime povejte!« Dr. Tavčar: »Vam bo že Pogačnik povedal. Pogačnik: „Ni res!“ Dr. Tavčar: Dr. Susteršič je včeraj priče zaslišaval. Klici: „Ima prav!“ Galerija demonstrira proti Tavčarju. Tavčar: »Na to jaz nič ne dam! Predlog je videti, kakor bi bil obstrukcijski. Če glasujemo za nujnost, se nam odvzame priliko, da bi stvar še raziskavali. (Susteršič: Pride v odsek! Opravilnika ne pozna! Tavčar: »Saj vem, da nisem vreden Vaše modrosti. Susteršič: Strašno pozabljiv! Opravilnika naj se uči!!«) Tavčar vpije: Ne bom svojega sklepanja opiral na avtoriteto dr. Susteršičevo! (Hein mu kima.) Dr. Susteršič: »Danes je petek za Tavčarja!« Dr. Schweitzer: Ves je nervozen!« Klici: »Zakaj pa dr. Tavčar ni preiskoval stvari?«

Dr. Tavčar: Akte potrebujemo, katere je dr. Susteršič imel na razpolago!

Dr. Susteršič: Bom dal vse odseku!

Dr. Tavčar je dalje mnenja, da bi se od gotove strani lahko preprečile demonstracije na kolodvoru. Ne samo priče, ki jih je navajal dr. Susteršič, potrebuje, ampak ves sodniški akt, ne pa kar Šušlje — pardon Susteršič pravi.

Dr. Susteršič: Imate Sukljeja vedno v glavi!

Dr. Tavčar pravi, da se bo potegnil za čast domovine, a ne kadar bi dr. Susteršič hotel, ter se izjavi kot čio proti nujnosti. Smeh. Tavčar Susteršiču: Galerije ste naročili! Susteršič: Jaz nobenega — (Na galeriji so demonstrirali sicer samo liberalni dijaki najbolj „Savani“, Tavčarjevi bivši prijatelji) — Tavčar Susteršiču: Danes ste nas že z cali zmerjali! Susteršič: Tistega cala vzamem nazaj!

Hribarjeva izjava.

Hribar pravi, da bi za svojo osebo glasoval za nujnost, ker se mu ta predlog zdi umesten, če bi ga ne vezal klub. Obsoja postopanje korespondenčnega urada. Kar se prvega slučaja tiče, še danes ni popravil krivice korespondenčni urad, da si je on kot župan storil vse, kar je v njegovi moči. (Čujte!) Kar se druzega slučaja tiče, ni Malitsch nedolžna ovčica. Hribar je proti temu, da bi se o Malitschevi aferi razpravljalo že danes. Hribar pravi, da bi se stranka gotovo oglasila, če se ne bi bila zavezala radi kat.-narodne obstrukcije, da ne stavlja nujnih predlogov. (Klic: Torej je stranka krepko zvezana z Nemci!) Konča z željo, da bi korespondenčni urad nepristransko poročal in ne meril nam in izdajskim nastopom v bližini naše dežele z dvojno mero.

Dr. Krek za slovensko čast.

Dr. Krek pravi, da naša stranka ni hotela nastaviti pasti slovenskim liberalcem, ampak pokazalo se je, da imamo z drugo slovensko stranko mnogo skupaj — složni smo še precej v tem, da imamo v osebi deželnega predsednika sovražnika našega naroda, proti kateremu moramo nastopiti skupno. Čudno se mu zdi, da je Hribar dejal, naj bi se o tej stvari danes ne razpravljalo. To je vendar nujna stvar, ker je mnogo dijakov sedelo v ječi! Drugače kot z nujnimi predlogi sedaj ne moremo iskati stika s svojimi slovenskimi tovariši! Lahko se izvoli samostojen odsek, ki naj dobi ta predlog v roke. Gre se za to, da kot zastopniki slov. naroda demonstriramo proti temu, da bi bila deželna vlada sokriva pri razširjenju mnenja, da je naš narod surov, ko ima vendar naše ljudstvo v prijaznem spominu vsakega dobrega eksekutorja. Mi ne pustimo, da bi se blatila čast naše dežele, in če dež. predsednik ni sposoben, da bi premenil ta princip, naj gre proč! Poleg Čehov smo mi v Avstriji najnaprednejši. Ali je tudi to nemška posest, da se o slovenskem ljudstvu trdi, da je sirovo? Naša last je naša čast! Zato se bomo borili proti vladi in proti nasprotnikom. Kdor je te misli, naj glasuje z nami. (Galerija ploska.)

Dr. Tavčar vpije na galerijo in kliče: Deželni glavar, saj nismo v gledišču.

Hein prezira slovenščino.

Dež. predsednik prične nemško odgovarjati. (Klici: „Slovensko govorite! Dr. Šusteršič: Pojdimo ven!“ Hein pravi, da želi v zbornici v tej zadevi resne razprave, da se stvar pojasni in pravi, da še ni jasno (!) če je Malitsch provokatorično postopal ali ne. Hein trdi, da se še nič natančnega ne ve, in da se bo že resnica pokazala.

Posl. Drobnič protestira proti nemškemu govoru dež. predsednika.

Posl. Drobnič protestira proti temu, da dež. predsednik govori nemški, česar on ne razume. S tem se dež. predsednik pokaže, da je nasprotnik slov. naroda! (Velikanske demonstracije od strani katol. narodnih poslancev in na galeriji. Klici: „Abzug Hein!“ Demonstracije trajajo več minut. Glavar v nepopisnem hrupu prekine sejo.

Ko dež. glavar skoro nato zopet otvori sejo, grozi z izpraznjenjem galerije.

Hein zopet nemški!

Deželni predsednik zopet govori nemško. (Klici: To je froclarija!) Hein pravi, da ni nasprotnik slov. naroda. (Šusteršič: Vsaj tega nam ne pravite!), a da bo govoril zopet slovenski, kadar bo on hotel! (Hrup!) Jaklič: Vi niste sposobni za dež. predsednika, ker ne znate slovenski!

Pogačnik izjavlja,

da ni izrekel besed, katere mu je podtikal Tavčar, in pravi, da je ta zadeva sramotna za dež. predsednika, ki še ni popravil vesti, da je obiskal Malitscha. Naj bi se dobila pot, da bi obe stranki nastopili proti dež. predsedniku Heinu, ki živi od našega razpora. (Živahno odobravanje.)

Hein

izjavlja zopet nemški, da če bi bil obiskal „ubogega kadeta Malitscha“, bi bil to smatral za svojo krščansko dolžnost, (Smeh.) a da on ni bil pri Malitschu. (Klici „Zakaj pa niste popravili?“)

Spravljivost katol. narodne stranke.

Dr. Schweitzer pravi, da je dr. Susteršičev predlog nujen, ker se mora dobiti takoj remeduro za poročanje korespondenčnega urada. Tavčar je skakal samo okoli oseb, a nam se gre samo za stvar. Mi Vam dajemo roke, da postopamo v narodnih stvareh skupno, a če tega nočete, ste krivi Vi!

Prava slika položaja.

Dr. Krek pravi, da je on takoj, ko je Hein nemški pričel govoriti, šel iz dvorane, a pozneje je izvedel za prizor z Drobničem. Ta prizor kaže, kako nesmiselna je taka centralna vlada, ki pošilja na važno mesto moža, ki se noče razgovarjati z zastopniki slovenskega naroda tako, kakor poslanec razume. Do tega menda še nismo prišli, da bi slovenski poslanec moral biti vadi Heina vešč nemščine! To mora imeti posledice Danes si pripravimo srce, da bomo lahko skupno postopali v gotovih stvareh Kličemo proti sedežu dež. predsednika: »Tam je!«

Pri glasovanju v Schweglovi družbi.

Pri glasovanju so obsedeli slovenski liberalni poslanci ob Schweglovi strani! Vstali so samo katoliško-narodni poslanci. Dr. Susteršič kliče slovenskim liberalnim poslancem: Žalostno! — »Savani« kličejo liberalnim poslancem: Fej! Fej!

Nadaljni dnevni red.

Dr. Schweitzer v imenu katol. narodne stranke izjavlja, da katoliško narodni poslanci niso zadovoljni z ustnimi poročili odsekov, ker § 29. opravilnika izrecno pravi, da se morajo poročila 43 ur prej predložiti poslancem v pregled.

Hribar pravi, da je to obstrukcijski predlog.

Deželni glavar je moral ugoditi želji dr. Schweitzerjevi, in na dnevnem redu so ostale le še razne volitve v odseke.

Ustavni odsek za volivno pravico.

V ustavni odsek, ki se bode bavil s samostalnim predlogom dr. Šusteršiča in tovarišev glede premembe dež. reda in volilnega reda za dež. zbor so bili izvoljeni: Mihael Arko, Jaklič, dr. Krek, dr. Schweitzer, dr. Šusteršič, dr. Ferjančič, Grasselli, dr. Tavčar, dr. Schaffer, dr. pl. Schoeppl, grof Barbo in baron Schwegel. Načelnikom ustavnega odseka je bil izvoljen dr. pl. Schoeppl, njegovim namestnikom Grasselli. Konec seje ob pol 3. uri, prihodnja seja v petek.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 30. septembra.

Današnja seja dež zbora je bila jako burna. V današnjem poročilu smo le površno mogli naslikati razvoj seje (seja je bila končana šele ob pol 3 uri pop.), a preskrbeli bomo, da na podlagi skupnega in popolnega stenografičnega zapisnika izve slovenska javnost za vse te velevažne dogodke!

Jeza liberalnega medveda. Omejenost »Narodovih« pristašev mora biti precejšnja. Glede nujnega predloga dr. Susteršiča za podporo bednemu prebivalstvu, pravijo v „Narodu«, da dežela ne more izdajati denarja ki ga nima. Za gledališče in druge take stvari pa imajo gg. liberalci vedno pripravljen denar! Če se upate za učitelje takoj dobiti 350 000 K, zakaj ne bi za kmete našli 150 000 K. Vsakemu pametnemu človeku gre v glavo, da če bi bil sprejet nujni predlog, bi se v finančnem odseku posvetovali, kje in kako dobiti denarja za ta izdatek, ki bi bil bolj potreben nego podpora gledališču itd. »Narod« sameri dr. Susteršiču, da je kar predlagal, koliko naj se dá. Če o tem niti v svojem lastnem deželnem zboru ne bomo smeli govoriti in predlagati uspešne pomoči, kam pa naj gremo? Seveda naši liberalci nimajo srca za ljudstvo, zato se jim to tako čudno zdi, posebno zaspanemu dr. Tavčarju, ki bi najrajše videl, da bi se vse še dalje vleklo po starem načinu. Pa so prišli v deželno zbornico drugi ljudje in z njimi drugi časi! Tavčar je tudi jezen, da se je v dež. zboru tako blamiral s svojim nepoznanjem položaja na Dunaju. Da si dr. Susteršič tudi na Dunaju upa odločno nastopiti, to je opetovano dokazal in njegov odločni opozicijski nastop v delegacijah so vsi pošteni Slovenci odobravali. Dr. Tavčar se pa upa »pogumno« nastopiti le proti »klerikalcem«, nikdar pa ne proti našim narodnim nasprotnikom. Podoben je ponižnemu dresiranemu medvedu, katerega vodi na verigi okolu baron Schwegel v žalostno »zabavo« cele Slovenije

Klub katoliško-narodnih poslancev in deželni glavar pl. Detela. V današnji seji kluba kat.-narodnih poslancev je deželni glavar pl. Detela dal popolnoma zadovoljiva pojasnila glede svojega nastopa, odnosno svojega otvoritvenega govora v zadnji seji. Najodločneje je protestiral proti temu, da se njegov govor zlorabi kot manifestacija zoper katoliško narodno stranko. Izjavil je gospod deželni glavar, da je to zavijanje ali to tolmačenje naravnost brezmiselno, ko on očitno in odločno pripada kat.-narodni stranki in kat. narodnemu klubu in želi tej svoji stranki le popolnega uspeha pri njenih prizadevanjih v blagor našega ljudstva in domovine naše. Smatral je le za svojo dolžnost kot dež. glavar, dati pojasnila o finančnem položaju dežele, in razume se, da je stvarna kritika njegovih pojasnil vsakemu dovoljena.

Ob protestu dr. Šusteršiča napram nemškemu dopisu deželne vlade so sedeli liberalci kakor pribitina Svegljev frak. Nobeden se ni upal niti ganiti zakaj — na nje so gledali — zavezniki Nemci, ki so jim popolnoma izsesali slovenski narodni čut. Dr. Tavčar je takoj mislil, kako bi spravil galerijo, ki je viharno ploskala dr. Šusteršiču, na zatožno klop zaradi razžaljenja časti!

Kat. slov. društvo za delavke v Ljubljani praznuje dne 23. oktobra svojo desetletnico in blagoslovljenje svoje nove društvene zastave. Bratska društva naj bi se pri svojih priredbah ozirala na ta dan in mnogobrojno prihitela na slavnost!

— **Učiteljem za vojaški brzojavni tečaj** v Tullnu je imenovan poročnik 17. pešpolka Hugon Lassbacher.

— **Strela ubila orožnika.** Strela je ubila v Zagradu orožniškega postajevodjo Mozetiča z Bovškega, ki se je nahajal zdaj na dopustu v Zagradu.

— **Ameriške novice.** Ponesrečil se je v neki tovarni v Pueblo naš rojak Anton Stupavnik iz Zagorice. Umrl je v bolnici, — Nogo zlomil si je v Newburgu rojak Fran Zupančič. — Nazadovanje naseljevanja. V z 30. junijem končani polovici poslovnega leta prišlo je v Zed. države 812.870 naseljencev, ali 44.176 manj, nego v istem času prejšnjega leta Iz Avstro-Ogrske prišlo je 177 156, iz Italije 193 296 Rusije 145.000, Nemčije 46 380, Anglije 38 626, Irske 36.142, Švedske 27 763, Norveške 23 808, Japonske 14.264 in s Skotske 11.092. — Elektrika ga je ubila. Iz Thomis, W. Va., nam javlja rojak, da je tam dne 7. septembra ponesrečil Slovenec Josip Gregorčič iz Okroga na Dolenjskem. Delal je v tukajšnjem premogovem rovu. Ko se je vračal z dela, je zemlja pokvarila električne žice, tako da je nesrečnik prišel ž njimi v dotiko. Bil je na mestu mrtev. V Ameriki je bil tri leta.

— **Novo obleko** bodo dobili vojaški duhovniki.

— **Okrajni cestni odbor logaški** je izvolil za načelnika župana v Planini g. Kovšca, ker je dosedanji načelnik gosp. Mulley odstopil.

Ljubljanske novice.

Zdravniška vest Med. dr. Bogdan Derč, ki je dosedaj bil volonter tuk. dež. bolnice, se je podal na dunajsko kliniko k slavnoznanemu profesorju otroškemu zdravniku g. Escherichu, da se tam popolnoma izuri v tej stroki ter se pozneje misli v Ljubljani kot stalno naseliti.

Koncert društvene godbe bo jutri zvečer v „Narodni kavarni“, Gospodske ulice. Začetek ob 9 uri zvečer. Vstop prost.

Samomor Ljubljančana v Ameriki. V svojem stanovanju v Brooklynu se je zastrupil 19letni Robert Stony, rodom Ljubljančan. V Ameriki je bival šele nekaj mesecev. Vsled neprestane in neozdravljive bolezni na želodcu postal je popolnoma slaboten in nezmožen za delo, ker ni mogel uživati hrane. Slednji čas je vedno tarnal o hudih notranjih bolečinah in težavah. Bolezen nakopal si je še v stari domovini pri svojem obrtu kot pleskar. To je nesrečneža tako peklo, da je postal najbrže slaboumen, ter si s tem naredil konec zemeljskega življenja. Doma je bil iz Ljubljane, kjer zapušča mater vdovo in sestro; v Ameriki pa svaka. Pred smrtjo je spisal pismo, s kate-

rim se s skesanim srcem poslavlja od svojih sorodnikov in znancev.

Tatvina na južnem kolodvoru. Včeraj opoldne je bil učitelju Dragotinu Kveder iz St. Jurja ob južni železnici na južnem kolodvoru ukraden rujav potni kovčeg.

Ražen aretiran. V Trstu so aretirali Janeza Ražna, doma iz Radoljce, o katerem smo pred nekaj dnevi poročali, da je ušel iz garnizijskega zapora. Ražen je tudi sedaj, kakor je njegova navada, kradel. Včeraj so pa aretirali v Ljubljani Franceta Nadižar, po poklicu delavca, doma iz Kranja kot sokrivca, ki je kradel z Raženom skupaj. Pripovedoval je, da je Ražna dobil v Trstu, kateri je imel čez 100 gld. denarja seboj in ga zapravljal z nečednimi ženskami. Ražen je bil skrit v Trstu 7 dni v neki razupiti hši. Ta Nadižar, kateri je bil kot sokrivec aretiran, ga je ovadi nekemu stražniku v Trstu, kateri ga je takoj spravil na varno. Nadižar se je včeraj sam javil sodišču, ker je bral v časnikih, da ga zasledujejo, a tukaj je bil aretiran. Ražna so izročili v garnizijski zapor v Trstu.

Iz meščanskih krogov. Včeraj smo pod tem naslovom objavili poročilo, da gospod dež. blagajnik Trtnik pošilja svojo deco v šulferajnsko šolo. Izjavljamo, da se to poročilo ne strinja z dejstvom. Mlajši sin g. Trtnika obiskuje tretji gimnazijski razred v Ljubljani, drugi sin pa je letos vstopil v prvi letnik učiteljišča v Ljubljani, kjer pa je en sam oddelek. G. Trtnik sploh ni nikdar pošiljal svoje dece v šulferajnsko šolo.

Po nedolžnem usmrten.

Pred desetimi leti je bil v francoskem mestecu Entrammes des Mordes kaplan Bruneau obsojen na smrt in tudi usmrten, češ, da je umoril svojega župnika, starčeka Fricota.

Kaplan je dejanje sicer tajil, toda ni zamogel dokazati svojega alibi, to je, kje je bil v oni osedni noči, v kateri je bil župnik umorjen. Sedaj pa javljajo francoski listi iz onih krajev, da je bivša postrežnica umorjenega župnika izpovedala na smrtni postelji, da je ona umorila župnika s pomočjo še neke druge osebe ter da je takoj potem kaplanu Bruneau na spovedi razodela svoj zločin. Ali Bruneau je šel raje v smrt, nego bi bil izdal izpovedno tajnost.

Telefonska in brzojavna poročila.

Japonsko-ruska vojska.

London, 30. septembra. General Kuropatkin je zglavno rusko mečjo zapustil Mukden in je na poti v Tjelin.

Berolin, 30. septembra. Kuropatkin je pred odhodom iz Mukdena osebno pregledal cesarske grobove in se je prepričal, da ni nobenih poškodb. Japonci se zelo trudijo, da bi obšli krila ruske armade. V južni Mandžuriji zbirajo prostovoljne čete, ki se v Inkavu oborožujejo. Japonci prodirajo proti Ančolinu, kjer so se Rusi močno utrdili.

Paris, 30. sept. Linjevič pride z armado 30.000 mož iz Vladivostoka v severno Korejo, kjer bo prezimoval za hrbtom japonske armade.

Paris, 30. sept. Aleksejev odpotuje v Peterburg, da carju poroča. Govori se, da ga več ne bo nazaj.

Paris, 30. septembra. (Kor. urad.) Japonci hočejo postaviti proti Linjeviču 20 tisoč mož.

Carigrad, 30. septembra. (Kor. urad.) V turških krogih smatrajo gibanje črnomorskega brodovja samo kot vajo in sodijo, da ne pojde skozi Dardanele.

London, 30. septembra. Kitajska poročila trdijo, da ima japonska armada pred Port Arturjem črez 30.000 mož izgube in prosi pomoči.

London, 30. septembra. (Kor. urad.) Vsak dan so manjši boji med rusko konjenico in Kurokijevo armado. Japonci nameravajo zasesti Sahalin. V Mandžurijo pošiljajo vedno novih čet. Japonska armada zelo trpi vsled bolezni beriberi; posebno portarturska armada je zelo bolna.

Peterburg, 30. septembra. Pri veliki vojaški paradi, kateri bo prisostvoval car dne 1. oktobra v Tiraspolu, bo navzoč tudi bolgarski knez.

Dunaj, 30. septembra. Vladna naredba odreduje, da ostane od dne 1. do 15. oktobra glede trgovinskih zvez z Italijo vse pri starem. Za pozneje se izda posebna naredba.

Dunaj, 30. sept. (Kor. urad.) „Wiener Zeitung“ priobčuje cesarjevo naredbo, s katero pooblašča vlado na podlagi § 14 urediti trg. razmerje z Italijo.

Draždani, 30. septembra. Kralj saksonski umrl.

Dunajska borza

dné 30. avgusta.

Skupna konv. renta, maj—november	94·65
Skupna konv. renta, jan.—julij	99·60
Skupni državni dolg v notah	100·25
Skupni državni dolg v srebru	100·25
Avstrijska zlata renta 4%	119·40
Avstrijska kronska renta 4%	99·50
Avstrijska inv. renta 3½%	90·95
Ogrska zlata renta 4%	118·75
Ogrska kronska renta 4%	97·65
Ogrska inv. renta 3½%	88·90
Avstro-ogrske bančne delnice	16·12
Kreditne delnice	672·—
London vista	239·45
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. v.	117·32
20 mark	23·48
20 frankov	19·02
Italijanski bankovci	95·—
C. kr. cekini	11·34

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306·2 m, srednji zračni tlak 736·0 mm

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padavina v 24 urah v mm
23	9. zveč.	737·0	12·1	brezvetr.	jasno.	0·0
24	7. zjutr.	736·7	9·8	sl. sever	megla	
	2. popol.	736·1	13·6	sl. sv zh.	dež	

Srednja včerajšnja temperatura 13·3° norm. 13·0°

Laki za kočije, podstavke in razkrojljivi laki tvrdke W. Harland in sin v Londonu so izmed vseh lakov, kar se jih izdeljuje na Angleškem, priznano najboljši, ker se hitro sušé ob vsakem letnem času in dajo izredno krasen lesk. Ti laki so najtrpežnejši in ne provzročajo niti marog, niti ne postanejo bledi. Dobé se po tovarniški ceni pri tvrdki **BRATA EBERL v Ljubljani**, Frančiškanske ulice.

Vnanja naročila proti povzetju. 9 11-8

Kovačnica

z **vsem kovaškim orodjem**, dobro znana, kateri ni še nikdar zmanjkalo dela, se **odda takoj v najem.**

Več se poizve pri lastniku **Ivanu Bulz**, mesarju na Mirni, Dolenjsko. 1624 4—3

535 5 52—3

Samo 6 dni!

Havre - New York

vozijo zanesljivo najhitrejši brzoparniki **Francoske prekomorske družbe.**

Edina najkrajša črta čez

Bazel, Pariz in Havre v Ameriko.

!Znižane cene!

Veljavne vozne liste in brezplačna pojasnila daje edino

oblastveno potrjena potovalna pisarna

ED. ŠMARDA

v Ljubljani, Dunajska cesta 6,

blizu znane gostilne pri »Figovcu«.

Pijte Klauerjev „Triglav“

najzdravejši vseh likerjev.

544 150—80

Grenčica „Florian“ in likér „Florian“

najboljša kapljica za želodec. 1938 52

Mednarodna panorama

Ljubljana, Pogačarjev trg.

Fotoplastiška umetniška razstava.

Optiška potovanja po celem svetu v polni istini.

V soboto, 1. oktobra 1904:

Zadnji razstavni dan

Amerika.

Velezanimivo potovanje po Čikagi, Hudsonu, dolini Josemite, Kaliforniji, Jelostowne-parku itd.

V nedeljo, 2. oktobra:

Potovanje po slikoviti

Tirolski.

Od Merana, Ortlerja, prelaza Mendel, dolin Eggen itd. do Arco. 1638

Za šole in društva znižane cene.

Odprto vsak dan od 9. ure zj. do 12. in od 2. pop. do 9. zvečer.

Izvirni modeli iz **Londona**

so ravnokar došli. 1634 3—2

Prosimo p. n. občinstvo, da si ogleda to lepo blago.

Angleško skladišče oblek,

Ljubljana, Mestni trg 5.

Z gostilno na letovišču **„Laverca“**

se s 1. oktobrom do spomladi **preneha.** 1620 3—3

Stare železniške šine

50 mm visoke, ravne, kupi 1633 3—2

Karol Jelovšek

na Vrhniki.

Otvoritev restavracije.

Usojam si p. n. občinstvu naznaniti, da bom **dne 1. oktobra 1904** v svoji na novo zgrajeni hiši v obližju novega sodnega poslopja **v Radovljici otvoril**

restavracijo združeno s kavarno

kjer bodem točil **pristna dolenjska, istrska** in **štajerska vina** ter vedno sveže **Kosterjevo pivo.**

Istotako imel bodem vedno na razpolago **sveža gorka in mrzla jedila** in **sobe za prenočišča.**

Za obilo udeležbo se priporoča

M. Zalar,

gostilničar.

1636 2—1

1632 3—2

Največja izbera

ovratnikov s kapuco iz kameline dlake za dečke od gld. 3·— višje
Doubl-športnih sukenj, dolgih za dečke in gospode „ „ 5·— „
suknenih kril za dame, moderna fasona „ „ 2·— „
jopice in paletot za dame za jesensko in zimsko dobo „ „ 3·— „
bluze najnovejše vrste, krasni vzorci „ „ 1·50 „

Velika izbera oblek za gospode in dečke, kostumov za otroke, zimskih sukenj in havelokov po čudovito nizkih cenah, kakor tudi damske konfekcije v najfinejši izpeljavi.

Oroslav Bernatovič

Angleško skladišče oblek, Ljubljana.

Iščem

spretnega in vestnega

starejšega pomočnika

železninarske stroke,

eventuelno veščega tudi **knjigovodstva**, kakor tudi

mlajšega pomočnika

iste stroke. Vešča morata biti **slovenskega in hrvatskega jezika.**

Ponudbe na naslov: 1633 3—1

Ignacij Jelleno trgovec, Karlovec, Hrvatsko.

Nakup in prodaja vsakovrstnih **državnih papirjev, srečk, denarjev** itd. **Zavarovanja za izgube pri žrebanjih**, pri izžrebanju najmanjšega dobitka. — **Premoge za vsake žrebanje.** **Kulantna izvršitev naročil na borzi.**

Menjarična deniška družba

„MERCUR“

I., Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strobelgasse 2.

Pojasnila v vseh **gospodarskih** in **finančnih stvareh**, potem o kurznih vrednostih vseh **špekulacijskih vrednostnih papirjev** in **vestni nasveti** za dosego kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti **naloženih glavnic.** 134 379

Izdajatelj in odgovorni urednik: Dr. Ignacij Žitnik.

Tisk „Katoliške Tiskarne“ v Ljubljani.